

L' A V E N S

L I T E R A R I * A R T I S T I C H * C I E N T I F I C H

REVISTA QUINZENAL IL·LUSTRADA

EN FRANCESCH MATHEU Y FORNELLS

Premiat ab la Flor natural dels JOCHS FLORALS d'enguany

ESBOSSOS CRÍTICHS

FRANCESCH MATHEU

AVENS devia un aplauso al autor del *Reliquiari* y de *La Copa*. Quan la publicació d' aquesta última, prometé parlarne ab la extensió que la obra 's mereixia; despres circumstàncias agenas als redactors impedíren que ho complís á temps y avuy en que la flor natural dels Jochs Florals anirá á ajocarse, com l' aucell á son niu, en la ma del infatigable cantor de la primavera, l' aplaudiment contingut esclata com en la millor ocasió pera ferho.

Aquí, en eixa terra ahont la poesia ha rebrotat com arbre de vigorosa sava plantat en terra verge, mes ahont los certámens cayenthi com un aixam d' insectes destructors han falsejat pera molts lo verdader concepte de la gran, de la universal poesia, aquí ahont tants creuhen que sols son poetas de debó quan fan una oda per vulgar que sigue, y no ho son tant quan fan una íntima de pocas ratllas, per mes que aquesta resulti vessant d' inspiració, be mereixen estudi detingut las contadas escepcions que 's separan de la costum dels que 'ls rodejan, y buscan lo camí de sa musa en la práctica constant de tants altres que ocupan un lloch en la literatura universal.

Francesch Matheu es dels que fan aixó últim. Dotat de facultats que lo mateix l' hi permeten cantar delicadament l' amor que empunyar la trompa épica y ferla sonar breu estona però ab envejable forsa, ha renunciat pera lo primer á las formas gastadas que dilueixen lo sentiment, y pera lo segon á la oda, á la eterna oda, escull de tanta y tanta mitjania que s' hi atansa sen's considerar que

aquest gènere te pera las societats modernas quelcom de lo que te també la epopeya: cert sagell d' antigor que sols desapareix en mans d' un gran poeta, certa impopularitat que sols un gran cúmul de bellesas pot destruhir.

Jo se prou que no es aixis com pensa aquí tothom; jo se prou que lo que acabo de dir ha de semblar á algúns una heretgia literària, pero, si tal sembla, benehida siga la heretgia que han autorisat ab sa pràctica Goethe y Heine, per exemple, entre 'ls que ja passaren, Coppée, Sully-Prudhomme, Gustavo Becquer, entre 'ls que encara viuhèn ó han mort com qui diu ahir.

En aqueixa gloriosa escola que te representants casi en totas las literaturas y ha de deixar recort d' ella, com un retorn que es á la poesia espontànea, natural, milita 'n Matheu. Com á molts altres que perque deliberadament s' han cenyit á donar poca extensió á la forma de sas composicions, han donat peu á que crítichs d' altrás escolas los consideressen poch menys que incapassos de fer res de profit, també á 'n Matheu hi ha segurament qui 'l considerarà menys inspirat que á tants y tants llorejats *odistas* que, á pesar de sos llorers, precis es que qui tingui un concepte format de la poesia digui alt, ben alt, que no son poetas.

Recordo encara la impressió que á varis, no acostumats á aquell gènere de poesia, feu *La Primavera* premiada en los Jochs Florals de 1878. D' algun se que 's lamentava amargament per la decadència de la Institució y anyorava aquells áureos temps en que 's premiavan *cosas qual lectura durava al menos una bona estona*. Efecte parescut (y perdónintme sos entussiastas la irreverència de la comparació) va ferme algun temps despres un poeta castellá, Núñez de Arce, quan parlant del mateix gènere lo calificava de «suspiros germánicos y vuelos de gallina.» L' autor dels *Gritos del combate* oblidava sens dutpe, quan aixó escrigué, que la balada del rey de Thule, per exemple, ab tot y sa brevetat, ab tot y sa carència de *pirotècnia de la imaginació*, ha corregut lo mon, mentres Malherbe ab tot sos esforços retórichs tot just ha sortit de la nació ahont ha acabat per inspirar á un dels crítichs mes distingits la següent frasse: *Malherbe nous a coûté plus qu'il ne nou a valu*. També 'l catalá ha tingut y te sos Malherbes (com los te 'l castellá) dels quals la història literària podrá dir que 'ns ha costat molt y 'ns ha valgut de poch, però sempre es consolador en mitj d' aquests trovar qui com en Matheu constituheix una personalitat caracterís-

tica que fuig dels camíns pels que tothom passa y fa, per lo tant, excepció.

No sempre 'n Matheu s' ha mantingut exactament en los límits del género á qual conreu se dedica avuy. En 1873, per exemple, apareixen en los Jochs Florals dugas composicions en que seria difícil endevinar al futur autor del *Reliquiari*. Titúlas la una *Salvaterra* y l' altre *Lluís de Requesens*. De la primera á *La Copa* no hi ha pas massa distància; entre 'l Matheu que va fer la segona y 'l Matheu d' avuy hi ha un abím. L' autor cercava encara son camí y, com tots ó casi tots abans d' estar completament formats, se perdia pels viaranyes. Poch durá aixó, no obstant. Al següent any trobava son género en lo poemeta íntim *A una morta*, que optant á la flor natural se 'n dugué sols una poncella y que ampliat mes tart per son autor y substituït lo títol per lo mes concis de *Morta* formá part del *Reliquiari* y constituheix una d' aqueixas joyas del sentiment que s' han de llegir ab lo cor mes que ab los ulls. Hem de parlarne mes endavant. Deixemho, donchs per ara y seguim al autor en sos passos successius.

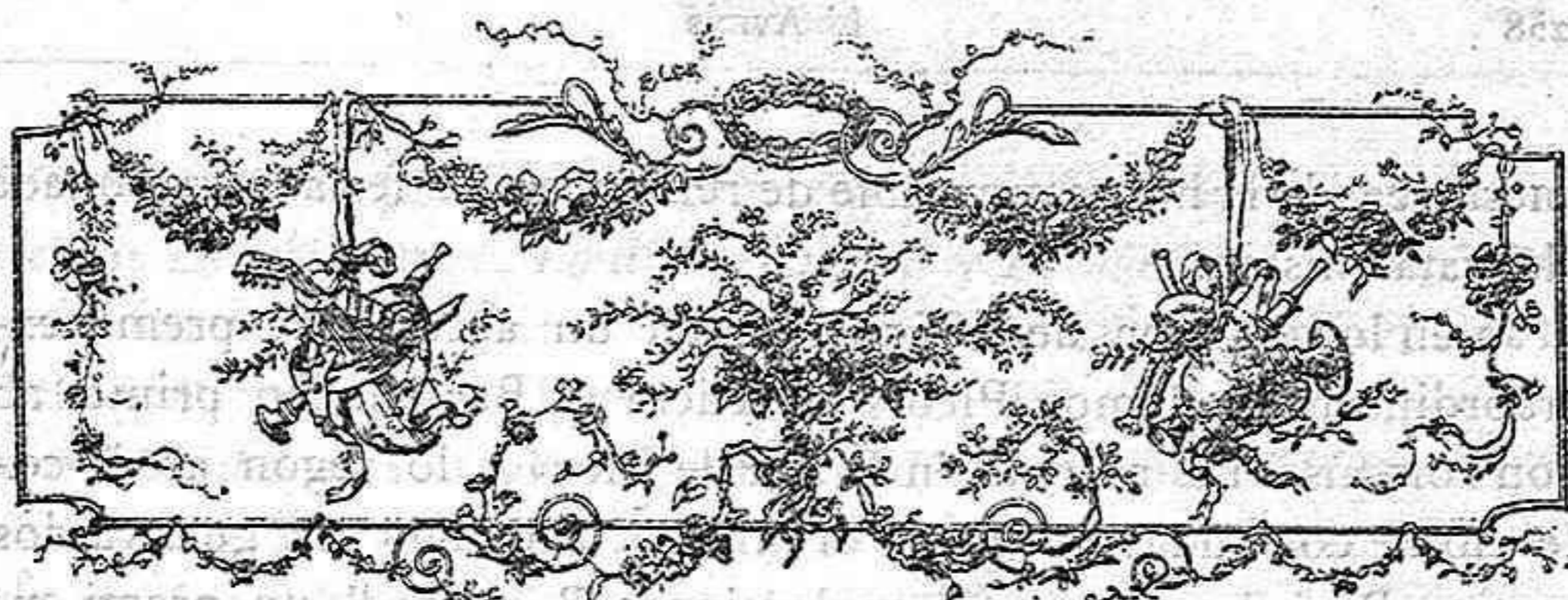
En 1875 apareixia, baix lo títol de *Cansons alegres d' un fadri festejador*, un tomet de trenta y tantas pàginas sense 'l nom del poeta. De tot hi ha en éll baix lo concepte del mérit, mes lo género continúa mes ó menos y 's nota una lectura continuada de Heine, certa assimilació de son esperit, que devia despres marcar ab son sagell altrás obras posteriors de 'n Matheu.

La part *heiniana* d' aquest tomo está, no obstant, y si s' exceptúa alguna que altre composició, mes en certs jochs que en altra cosa. Cert ayre d' espontaneïtat rumbeja per tot lo volum y fa, si aixís val á dirho, que 'l poeta sigui *mes ell mateix* que may.

RAMON D. PERES.

(Seguirá.)

LOS JOCHS FLORALS D' ENGUANY

Y 'LS AUTORS PREMIATS

De las trescentas composicions, ó pocas menos, que han sigut presentadas á concurs, solsament catorze lograren atreurer al Jurat.

Son las següents, originals, segons se diu, dels autors, que continuem al seguit de cada una d' ellas:

Pera los premis ordinaris:

Premi de la flor natural: PRIMAVERA, d' en Francesch Matheu y Fornells.

Primer accésit: IDILI, de 'n Ramon Enrich Bassegoda.

Segon accésit: L' AVIONA, de 'n Joseph Riera y Bertran.

Premi de la englantina d' or: ¡DEPRESSA! de 'n Ramon Picó y Campamar.

Primer accésit: LO FOSSAR DE LAS MORERAS, de 'n Frederich Soler.

Segon accésit: LA GELOSIA, d' en Joseph Martí Folguera.

Premi de la viola d' or y argent: LOS DOS CRESOS, de l' Apeles Mestres.

Primer accésit: LA MA DEL ALBAT, de 'n Pau Bertran y Bros.

Segon accésit: LAS BALLADORAS, de 'n Ferrant Agulló.

Pera los premis extraordinaris:

Brot de llorer de plata: LA VERGE DE BETHANIA, de 'n Ramon Enrich Bassegoda.

Primer accésit: CURRANTAS ROSSELLONESAS, de 'n Pere Courtais.

Objecte d' art: LA CAPONADA, de 'n Joan Bautista Ferrer ó de 'n Martí Genis.

Joya artística: L' ESCANYA POBRES, de 'n Narcis Oller.

Estoig contenint los atributs del cerraller: LO CERRALLER, de l' Emili Vilanova.

A escepció d' en Pere Courtais, degá, sinó anem equivocats, dels escriptors rossellonesos, cap dels autors sobre-dits guanya per pri-

mera vegada la honra envejable de reluir en la festa mes sonada del catalanisme.

Ja en lo certámen de 1867 lograven un accéssit de premis extraordinaris en Ramon Picó y en Riera y Bertran, lo primer ab son romans «La mort de 'n Roger de Flor» y lo segon ab la collecció de corrandas que titula «Follias.» En 1868 ne guanyá dos mes en Picó (lo segon de la englantina y l' altre d' un premi extraordinari), ab sas poesias «Canamunts y canavalls,» també romans, y «Chants d' amor», imitació d' Ausias March; mentres que entre aquest any y 'l següent se n' adjudicavan aixis mateix dos á en Riera (per sos travalls en prosa *Historia del siti de Girona en l' any 1808*, é *Historia d' un pages*, novela), que desapareix en aquest punt d' entre los llorejats dels jochs florals, pera no tornar á figurarhi fins á l' any 1875, en lo Certámen del qual se li daren un premi extraordinari per sa prosa *Deu narracions* y dos accéssits (per sas composicions *L' avi*, quadro dramátich y l' *Epistola á Guillem*), premi y accéssits que vingueren á esser la primera etapa d' una nova jornada que corona *La musa popular*, guanyadora de la flor natural en l' any 1882. Mes afortunat fou en Picó y Campamar que no abandoná la comensada fins á tant que fou premiat ab l' englantina d' or en 1874 (per sa valenta y notable poesia *Visca Aragó!* en la que relata la valerosa mort de 'n Bernat d' Oms), fins despres d' haver obtingut en los anys 1870 y 1871 los primers accéssits á la flor natural (per sa oda á *Pollentia* y sa collecció d' íntimas *Suspirs*) y en 1873 un premi extraordinari per la llegenda *Lo salt de la bella-dona*, y que reapareix ara guanyant un altre premi ordinari que no te la sort de lograr en Riera sols guanyador d' un accéssit aquest com lo próxim passat any.

En los jochs florals de 1871 foren llorejats per primera vegada en Frederich Soler, ab lo segon accéssit de la englantina, per *La mort del laletá*, y en Martí Folguera ab lo primer de la viola y ab un premi extraordinari. Ja en 1872 alcansava en Soler la *flor natural* ab la coneguda y alabada poesia *Lo baster del esquirol*, y en 1875 copava veritablement los premis dels jochs guanyant ab *Lo cant dels aucells* y ab *Los companys de Sertori* los ordinaris que li mancavan pera esser proclamat mestre en gay saber, y ademes dos premis extraordinaris (ab *La bandera de Sta. Eularia* y ab *La batalla d' Ilerda*) y 'ls dos accéssits de la englantina; lo qual no sembla que l' hagues satisfet del tot puig encara en 1879 lograva la

flor natural, un premi extraordinari y un accésit (ab sas composicions *La gallinayre*, *Lo dir de la gent* y *Lo moli de la sal*, respectivament), y ab menos fortuna torna avuy á apareixer en la festa poética de Maig. Potser cap d' entre 'ls que mereixen sos favors ha sigut ab ella tan conseqüent com en Martí y Folguera que ab sas odas á *Alvarez* y á *Tarragona* guanyá premis extraordinaris en 1872 y en 1873, ab altres de género divers nous accésit en 1876 y 1877, intentá, en 1878, copar los *jochs florals* á istil de 'n Soler, encara que sols lográ tres premis extraordinaris (ab *Armen-gol de Gerp*, *La cansó del treball* y *Empurias*) y quatre accésits, dos d' ells corresponents á la flor natural y á la englantina, y guanyá á la fi, en 1879, l' únich premi ordinari que ha obtingut ab sa poesia *Lo temps* á la que s' adjudicá la viola.

De mes curta historia, per lo que toça als *Jochs Florals*, es en Francesch Matheu y Fornells que 'n 1873 guanyava dos accésits de premis extraordinaris, en 1874 la poncella oberta natural (corresponent al primer accésit de la flor natural dels demes anys) ab sa colecció d' íntimas *A una morta* que ha vingut á formar part del *Reliquiari*, en 1878 un premi extraordinari y un accésit (lo primer ab una altre colecció d' íntimas *Primavera* que com la anterior forma part del llibre antedit) y que avuy obté lo primer premi ordinari.

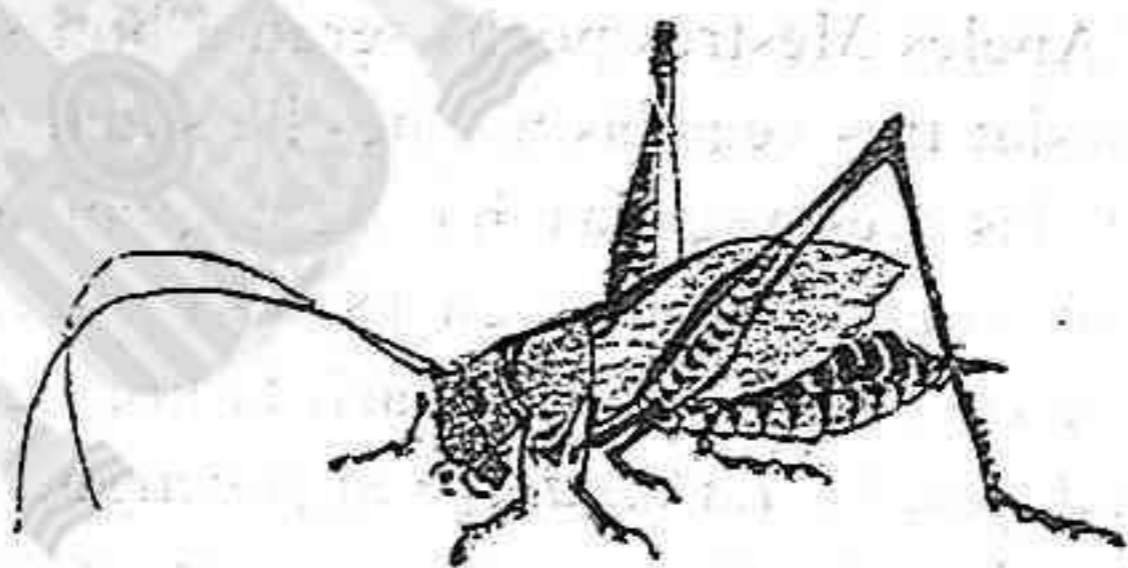
En quant á l' Apeles Mestres pochs serán á bon segur tant favorecuts per la poesia: tres vegadas no mes ha sonat son nom en los *Jochs Florals*, y las tres vegadas ha sigut guanyador de premi. Extraordinari fou lo que obtingué en 1876 sa colecció de *Faulas*, emperó ja l' any passat lo lográ ordinari, la flor natural, ab sa bellíssima y original poesia *La cigala y la formiga*, y ordinari es lo que guanyan avuy *Los dos Cresos* que 'l posan en disposició d' arri-var l' any próxim vinent á la mestria en gay saber.

N' Oller guanyá dos premis extraordinaris en los anys 1879 y 80 ab sas noveletas, *Sor Sanxa é Isabel de Galceran*, embrió aquesta última de la important novela que te en preparació, *Vilaniu*. En Vilanova ab sa narració *Los petits sayóns* lográ en 1882 un premi extraordinari. Un d' igual classe n' obtingueren en 1875 y 1876 respectivament *L' hereu* de 'n Joan B. Ferrer y la novela *La Mercé de Bellamata*, de 'n Martí Genis, qui ademes guanyá un accésit en lo mateix any ab sa narració *Sota un tarot* y la flor natural en 1878 ab sa poesia *Lo criat major*. En Bassegoda fou agraciat en 1880 y

en 1882 ab un accéssit de premis ordinaris, lo segon de la flor natural guanya l' any próxim passat en Ferrant Agulló, y un premi extraordinari ha obtingut en Pau Bertran y Bros.

Coneguts y reputats tots los noms, al menos la major part, dels autors premiats en lo certamen d' enguany, no es presumible que la festa d' avuy tingui d' envejar res á las passadas. Nosaltres en aquesta com en totas hi trobarém, sens dupte, mancar lo sabor de popularitat que deuria esser sa major honra y que donaria la mes gran importància á la literatura catalana, que 's faria estimar al poble per aquest medi com per altres; que propagaria los fins que persegueixen los jochs florals, y seria una verdadera glória pels autors premiats que ara sols poden sentir aplausos cortesans é interesats, compensadors d' una invitació ab dificultat obtinguda á causa de la insuficiència del local en que 's celebra la festa poética mes important del Catalanisme.

Los dos Pretos

— Fragment —

Al entrar del portal, sonantli dombtes,
s'enfilarien dos abundosas parras
y al abrirk del tendet las orenetas
li tendran tot l'estiu posada franca.

L'afadigat viandant trovera sempre
a redi del parnat tanta parada
y al pobre ancell que famolent s'hi folla
? ordi y forment no u' hi fara may falta
La de jolida i roman i la broja
creixent enton perfumaran una cata;
per guardarch del tol... un jorn d'alginat,
per cantarchi cantons... un jorn de salzes.

Conformet lo palau a nos detiters
per la terra anira de casa en casa;
I pulitla u' pastora, a la fadrina
de mis cor y mis sang, dis en travantla:

— F' he guarant un viuet de cadernera
qui habitarem tots dos ments a deu plats;
f' copera en ell una fortuna inmensa
I un cor tot teu, que es mis inmensa casa.

Apelha Menton

De l'enyapatobres.

Era una matinada xamora y riolera per lo ras qu'estava l'cel,
la portor de rosas que duya l'ayre, la cantadissa d'ancells que hi havia
per arbres y tendaladas.... y, en fi, perque xamora y riolera. La veyan a
quells dos sers qu'anavan a assolidesijos somniats.

La vida geyre be dormia encare, quan la benetida parella ja
eixia de l'iglesia; vestida de nege la umbria, però ab la perruca en vich més
lluentana, la mantellina posada ab més pretencions, una mica més encan-
tat al cos lo mocador gran, l'espect més aixiribit, menos arriugit lo front,
menos cayquedas las vermellas gultas y un poch més apriinat lo nas,
protrex xuclant la fragancia de l'atmosfera. Lo nubi, que semblava fill d'
ella, anava en cambi com avergujot, coto l'cap que cobria un bolet fins
a las orellas (un bolet del difunt) una americana ampla y curta (ameri-
cana del difunt) una armilla de quadros y un pantalon d'eco que fet
Pratbell coneixia com grendas de difunt, cloros los llabis d'aquell morret
de furio, las mans creuhadas ab verreras, com si gortés grilletos.

Si, era una matinada d'abril, xamora y riolera per lo ras qu'estava
l'cel, la portor de rosas que duya l'ayre, la cantadissa d'ancells que hi havia
per arbres y tendaladas.... y, en fi, perque l diable hi havia fet una de
las sevas.

Narcís Oller

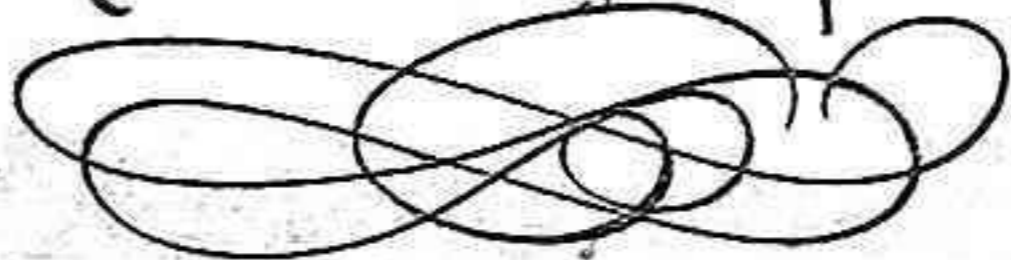

i Depressa!

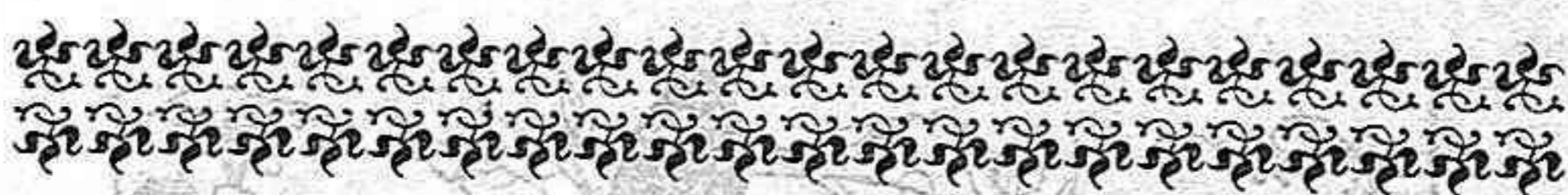
Les portes cauen a trossos,
la casa cruix d'alt a baix;
se'n entra resolt y puja
per l'escala 'l Comte Mal:
Brunilda cau comortida
tota una que 'l veu entrar,
lo Comte la pren en brassos,
fuiu ab ella escala avall:
la mare li va 'l darrera,
d'un tros lluny li va cridant:
- Mal comte, torna'm la filla!.....
Lo Comte puja a cavall.

No be s'asseu a la sella
la mare ja hi ha arribat;
a un estrep, axis que arriba,
s'arrapa ab les dues mans
y crida, tot repenjant si,
- Bladre, bladre, no't mouras!.....

Ramon Gico y Campamar

LA PRIMAVERA

FRAGMENT

.....
L'esperava, en Primavera,
glòria tan primer ves,
y la primavera besada
al mitx del cor me fereix.
Tan abé de mans aromes
se m'ha tornat vermench,
tan escalf de llum y vida
m'ha cremat com ferro rohent,
y per ma carn enfebrada
m'hi fredeja estrany rosch.
Si es que la mort ja m'ratreja,
mes val ara que després,
mentre l'sol ja bona cara,
mentres l'ayre ve rohent
y com en los primers dies
la breació refloreix;
qui ha de ser trist per un'ànima
malaltjar al hivern,
quan la terra es tota una
que sembla que Deus no hi es. ....

J. Marqués

CANSÓ D' ABRIL

¿Voleu sentir un cant dels que modula
l' oreig de bon matí
entre 'ls brins delicats de la cugula
y 'ls brots de romaní?
desde 'l roure xaruch que la eura abraça
fins á la tendra flor,
del roch inmóvil al aucell que passa
tothom la sap de cor.

I

De bon matí se 'n va pels prats
la papallona sola;
esponcellantse entre 'ls sembrats
veu una corretjola.

—Hermosa flor color de cel,
hermosa flor,
obram ton cor rublert de mel,
obram ton cor.

II

—¡Oh papalló, poch durará
l' amor d' una poncella
nascuda avuy, morta demá
sens deixar rastre d' ella!
Tendre galan color de neu
tendre galan,
passa volant, deixa 'l cor meu,
passa volant.

III

—Hermosa flor, prop teu rendit
 finir vull ma jornada,
 tu morirás á mitja nit
 jo moriré á la aubada.
 Hermosa flor color de cel,
 hermosa flor,
 obram ton cor rublert de mel
 obram ton cor.

IV

—Si de la nit en la foscor
 no 'm deixas morir sola
 vina á cantar cansóns d' amor
 suspes en ma corola.
 Bell papalló color de neu
 bell papalló,
 ben teva so, pren lo cor meu,
 ben teva so.

APELES MESTRES

CATALÁNS Y PROVENSALES

A PROPÓSIT D' UN ARTICLE DE LA «REVUE LYONNAISE (1)»

EN lo darrer quadern d' aquesta Revista, que 's publica á Lyon de Fransa, y en sa *Causerie félibrenne*, Mr. Paul Mariéton, un dels joves que segueix lo renaixement de las literaturas regionals en la terra llatina, dona noticia de la traducció al frances de la *Atlántida*, per Mr. Albert Savine. Parla de la introducció que la precedeix, y 'n pren peu pera fer algunas observacions sobre 'l «refredament» dels cataláns y dels provensals, dissentint de son compatrici y colega en la apreciació de las causas que pogueren produhirlo.

Un y altre convenen en que lo «refredament» existeix y tingué son origen en la constitució del *Félibrige* en 1876; però aixis com Mr. Savine sembla que 'n dona una bona part de culpa al *capoulié* Mistral, «que hauria deixat cometre alguna exegallada en la organisació práctica del *Félibrige* per excessiva complacéncia als desitjos de sos consellers y per massa confiança en la prudéncia y ciéncia d' altres (2)», Mr. Mariéton surt á la defensa del *capoulié*, y tira tota la culpa sobre un fill de Catalunya que va anar á Provença, y sobre 'l caràcter catalá.

«Quan los felibres d' Avinyó—diu en la esmentada *causerie*,—

(1) Per sobra d' original haguérem de retirar del número anterior aquest article que son autor nos havia donat pera publicarlo en ell.

(2) Prólech á la traducció de l' *Atlántida*, per Mr. Savine.

haguéren convocat la reunió general que devia votar los Estatus y nomenar lo Consistori del *félibrige*, va arribar de Catalunya lo senyor Quintana (D. Albert), ab plens poders pera representar á son país. Va demanárseli que fes la llista dels *majoraux* cataláns. En la llista que va presentar no hi figuravan ni En Rubió ni En Pelay Briz. Se va insistir molt pera fer inscriure aquests dos noms, y En Quintana va respondre que si tals noms apareixian en la llista consistorial, los Estatuts serian rebutjats pels cataláns, á causa de la animositat que existia entre aqueixos dos poetas y 'ls altres catalanistas; que aqueixos dos escriptors eran notoriament hóstils á la fusió, y que ademes, ningú estava millor en situació que ell (En Quintana), pera jutjar l' estat de las cosas.»

Y despres d' afirmar que en tal situació no 's podia fer mes que lo que deya En Quintana, y que en tot cas d' aquest y no d' En Mistral fora la responsabilitat, Mr. Mariéton escriu lo següent párrafo:

«Y ademes lo refredament en qüestió prové principalment del caràcter catalá. Si hi ha hagut torpesa ha sigut ben be de la part d' aquells que posan l' orgull personal per damunt del interes de la causa. ¿Qui no sap que 'l particularisme es la malaltia nacional d' aqueixos trans-pirenaichs?....»

Un cop posat en aquest terreny Mr. Mariéton no 's detura. Com á bon frances se figura que aquella reunió d' Avinyó, sols per tenirse á Fransa, era al menys un Congrés europeu, y desde l' altura..... de las páginas d' una revista lyonesa nos fa saber que, per no haver alguns cataláns acceptat formar part del *Félibrige*, «Catalunya, tan fiera de lo que 'n diu sa independéncia, *va perdre per segona vegada la batalla de Muret y va apartarse de las tradicions de son gran Jaume lo conquistador.*»

Al agafar la ploma no intentem pas pendre part en la discussió tol com está plantejada, puig que pera nosaltres es evident que 's funda sols en un fantasma. Intentem sols presentar una qüestió prèvia, que formulem preguntant: ¿es realment cert que existeix lo refredament de que 's parla?

Y la resposta per part dels cataláns ha de ser una negativa rodona.

No hi ha hagut tal refredament ni cosa que s' hi sembli. Avuy per avuy, á Catalunya apreciem lo renaixement provençal y á sos representants ab lo mateix calor y efusió que 'l dia que vam conei-

xels. Avuy per avuy la germanó y amistad entre molts d' ells y molts de nosaltres estan mes arrelades que anys enrera, ja que es innegable que la continuació del tracte fortifica l' afecte. Ells van tenir la sort de ser los primers en mostrar lo carinyo que es professan Catalunya y Provensa obrint los brassos á En Balaguer quan va expatriarse, però nosaltres no hem quedat endarrera. Tant bon punt com algún catalanista va tenir influéncia en lo govern de Madrid, las mes altas condecoracions oficials van adornar los pits de tots los félibres de renom, y nosaltres hem sigut cent vegadas testimonis del apreci que fan de tal distinció, que lluheixen ab orgull en las grans festas. De que no hi hagut refredament n' es bona prova 'l fet de que ab la mateixa bona voluntad vam rebre á n' En Mistral, En Ronnieux y En Wise en 1869, que á n' En Tourtoulon y En Pepratx en los darrers Jochs Florals. ¿S' havian may sobrepujat las probas de germanó que 'ls cataláns d' ensá y d' enllá dels Pirineus van donarse en las festas del Rosselló? Al que firma aquestas ratllas ¿no van rebrel com verdaders amichs y companys los félibres de Paris, quan fa poch mesos degué passar una temporada á la capital de Fransa?

No 's ha, donchs, de buscar qui te la culpa d' una cosa que no existeix. Lo que va haberhi en 1876 fou una equivocació de part dels organisadors del *Félibrige* fomentada per las ganas d' exhibirse d' En Quintana, y encara aqueixa equivocació no fou filla de la malícia, sino del lamentable desconeixement que de tot lo de fora casa acostuman mostrar los francesos, encara que siguin provençals. Los reunits á Avinyó van figurarse que 'l nostre renaixement es fill del seu forjantse una història pera llur us particular (1), y creyents que tots los pobles, llatíns y no llatíns tenen lo deber de reconeixer la supremàcia francesa, imbuhits en la ilusió de que aquí no tenim poetas, ni mestres, ni artistas que puguin posarse, no ja al costat sino á cent lleguas del seus, van idear una organisació en que ells tinguessin la direcció y la majoría. Van treure—ells mateixos no saben d' ahont—lo nom de *félibre*, van elevar á En Mistral no sols á jefe sino á rey (2), y realment van pensarse que tots los que aquí escrivian rebrian com un gran favor lo poder anomenarse *félibres* y ser súbdits sumisos del *Capoulié*.

(1) Lo qual es inexacte, com va demostrar evidentment lo Sr. Rubió y Ors en sa Memoria á la Academia de Bonas Lletres, en 1877.

(2) Diu En Roumanille en *La Campàno mountado*: = O rey filibre, á Mistrau.

Van dividir la que anomenan *llengua de oc* convencionalment en set dialectes, y dántnosen tres als que vivim á la banda d' ensá dels Pirineus, y quedantse ells ab quatre, van assegurar-se la majoria, puig cada un dels set devia tenir igual representació en la Academia del *Félibrige*. Y encara van fer mes. Prestant cult á no sabem quina mena de superstició cabalística, tot havia de regirse pel número set; y no van contar en que tot aixó no podia tenir cap resonáncia á Catalunya, per mes que 'ls digués lo senyor Quintana en nom propi y en lo dels que li havian dat poder, que aquí ningú sab ni pot atinar qui eran.

Peró per lo meteix que la pretensió d' organisar lo *Félibrige* no va tenir cap ressonáncia á Catalunya, no va refredar ni influir en be ni en mal en las relacions entre cataláns y provensals. Los anomenats *félibres* que no van dar importáncia á la cosa, van callar; los que ho van creure convenient van presentar la renúncia; y lo senyor Quintana va quedar mes ó menys desayrat, peró la seva influéncia no va influir pera refredar á ningú, y 'ls que prenem part activa en lo renaixement catalá seguim professant al provensal y als seus representants lo mateix bon afecte. Entre ells y nosaltres hi haurá sempre germanó y amistat, jamay confusió ni menys dependéncias.

Los que creguin que podem anar mes enllá no coneixen l' un renaixement ni l' altre ni s' han fet cárrech de las tendéncias que manifestan. Los moviments que 's desenrotllan á la banda d' ensá y á la d' enllá dels Pirineus podrán semblar idéntichs als que miran superficialment las cosas, peró per poch que 's profundisin s' hi trovan diferéncias essencials. Los provensals son abans que tot francesos; nosaltres, abans que tot cataláns. A la banda d' enllá dels Pirineus lo renaixement te un objecte purament literari. Allí 's fan poesias pel sol gust de ferlas, y en general los *félibres* cantan com las cigalas, «que 'l sol fa cantar.» A la banda d' ensá lo renaixement literari se proposa un objecte mes trascendental, mes ó menys definit, mes ó menys vagoros, y d' aquí ve que mentres ells estan casi sempre alegres y satisfets y se surten poch del género lírich, nosaltres concedim gran importancia á la part de la literatura que te trascendéncia social, com lo teatre, lo periodisme, la investigació històrica, etc., etc, y fins en la poesia lírica no 'ns reduhim á entonar himnes al sol com las cigalas, sino que entrem dins la vida real del nostre poble anyorant grandesas y plorant misérias.

Perdónins, donchs, lo senyor Mariéton si li dihem pera acabar, que ha meditat tant poch sobre 'l moviment literari de las regions llatinas, que en una *causerie felibréenne* trova que 'l particularisme es una malaltia nacional á Catalunya, com si 'ls que han ressuscitat lo provensal literari no fossin á pesar seu particularistas. Nosaltres coneixem una mica mes lo que portem entre mans—tal vegada la necessitat nos ho ha fet coneixe,—y la gran majoria dels que fem catalanisme, sabis, poetas, artistas, mestres y dexebles, nos honrem pertanyent á la escola particularista, en sos diversos matisos y ab mes ó menys decissió, en la crehència de que es la única que pot regenerar á Europa, corcada, especialment en las regions llatinas, per l' afany d' absorció y la concepció autoritaria y uniformista del Estat que conservan encara tanta forsa á Fransa, que fins s' ha ficat al moll dels ossos dels provensals que cantan en llur propia llengua.

Ab tals diferéncias entre un y altre moviment ¿poden confondre los moviments catalá y provensal? ¿Pot un d' ell proposarse dirigir al altre? ¿Tenen tant sols un ideal comú cap al que 's dirijeixin?....

Amistat, germanó, aprecio mutuo es l' únich que ha d' haberhi entre cataláns y provensals, y per la nostra part podem assegurar que avuy sentim aquestos afectes ab la mateixa intensitat que sempre. Com mes amichs mes clars—diu un adagi de la nostra terra. La nostra claretat indicarà, donchs, als provensals que som amichs de veras.

V. ALMIRALL.

